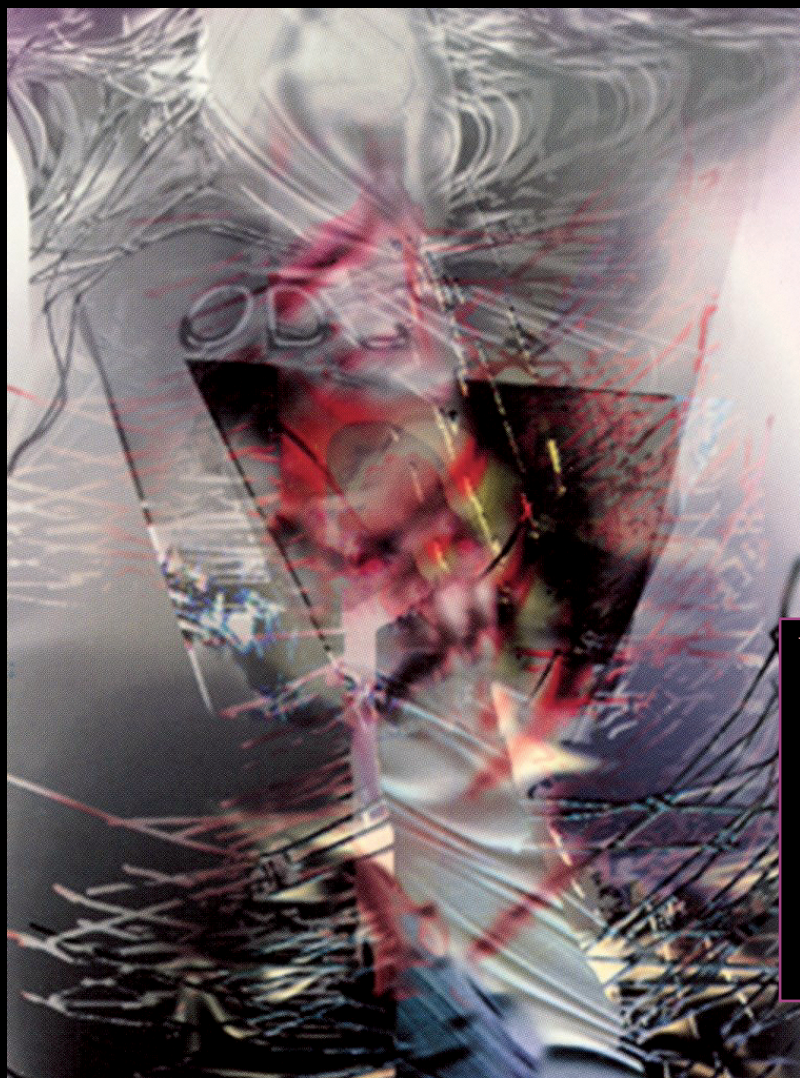

Przekłady Literatur Słowiańskich

3

Część

1

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Śląskiego

Katowice
2012

Przekłady Literatur Słowiańskich

Tom 3, część 1

Bariery kulturowe w przekładzie artystycznym

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2945

Przekłady Literatur Słowiańskich

Tom 3, część 1

Bariery kulturowe
w przekładzie artystycznym

pod redakcją

Bożeny Tokarz

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Redaktor serii: Historia Literatur Słowiańskich
Bożena Tokarz

Recenzent
Ewa Kraskowska

Redaktor naczelny
Bożena Tokarz (Katowice)

Redaktor tematyczny
Leszek Małczak (Katowice)

Rada Redakcyjna
Kalina Bahneva (Sofija), Edward Balcerzan (Poznań), Nikolaj Jež (Ljubljana),
Zvonko Kovač (Zagreb), Eva Mala (Nitra), Martina Ožbot (Ljubljana), Ivo Pospišil (Brno),
Tone Smolej (Ljubljana), Elżbieta Tabakowska (Kraków)

Redaktorzy językowi
Iljana Genev-Puhalewa (język bułgarski), Sladjana Janković (język serbski),
Olivera Joveska (język macedoński), Ivana Fakac (język chorwacki),
Eva Pallasova (język czeski), Lujza Urbancova (język słowacki),
Tina Jugović (język słoweński), Eric Starnes (język angielski)

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.cceol.com

Spis treści

Wstęp (<i>Bożena Tokarz</i>)	7
--	---

Model kultury i jego uwarunkowania

Monika Gawlak: Tożsamość Čefura w polskim przekładzie powieści Gorana Vojnovicia pt. <i>Čefurji raus!</i>	13
Izabela Mroczek: Kilka uwag o czeskim przekładzie <i>Pawia królowej</i> Doroty Maślowskiej	32
Iwona Stanios: Transkulturowość oryginału w przekładzie (na przykładzie powieści <i>Derviš i smrt</i> Mešy Selimovicia)	45
Nikolaj Jež: Bariery kulturowe w przekładzie artystycznym na przykładzie słoweńskiego przekładu <i>Pana Tadeusza</i> Rozki Štefan	63
Leszek Malczak: Między polityką a estetyką — o recepcji i przekładzie <i>Przedstawienia „Hamleta” we wsi Głucha Dolna</i> Ivo Brešana	75

Dyskurs aksjologiczny i estetyczny

Mateusz Warchał: Przekład artystyczny wobec funkcji dyskursu aksjologicznego w tekście źródłowym	97
Lenka Németh Vítová: Czeski humor po polsku	107
Marzena Osmólska: Bohater groteskowy <i>Ferdydurke</i> Witolda Gombrowicza w przekładzie Katariny Šalamun-Biedrzyckiej	119

Bariery — sąsiedztwa — przejścia

Paulina Pycia: Przekraczając granice. Problem przekładu wulgaryzmów i przekleństw	135
Sylwia Sojda: Adresat dziecięcy w tłumaczeniach <i>Winnie-the-Pooh</i> A.A. Milne'a na język polski i słowacki	149
Marta Buczek: Bariery kulturowe w słowackim przekładzie <i>Ferdydurke</i> Witolda Gombrowicza	164
Lucyna Spyrka: Bliskość kulturowa a przekład w obrębie literatury polskiej i słowackiej	184
Katarzyna Baran: Polskie frazeologizmy w słoweńskich przekładach wierszy Wisławy Szymborskiej	200

Dialog i ramy interpretacyjne przekładu

Adriana Kovacheva: Dora Gabe i Anna Kamińska — dialogi poetyckie	219
Bożena Tokarz: Gombrowicz w Słowenii: ramy interpretacyjne czasu i przestrzeni kulturowej	234
Katarzyna Majdzik: Oblicza melancholii. <i>Szafa</i> Olgi Tokarczuk i jej chorwacki przekład	252
Indeks autorów (<i>Marlena Gruda</i>)	267
Indeks tłumaczy (<i>Marlena Gruda</i>)	273
Noty o Autorach	275

Wstęp

Od wieków przekład postrzegany i opisywany jest w kategoriach konfrontacji, co pozornie tylko w większym stopniu dotyczy języków bardzo lub średnio odległych, ponieważ w ramach języków blisko spokrewnionych oba teksty, oryginał i przekład, są narażone na wzajemne zawładnięcie właśnie z powodu bliskości języków, choć nie musi ona oznaczać faktycznej bliskości kultur. Zagrożenie wynika z istnienia fizycznych i mentalnych granic oraz wyobrażenia o niemożliwości ich przekroczenia. Sytuacja ta przypomina obraz z podróży Ijona Tichego w Kosmosie, który spotyka na planecie Enteropia „supelki”, istoty niemożliwe do poznania i zrozumienia przez obcego. Jednak bohater *Dzienników gwiazdowych* Stanisława Lema ma szacunek dla inności, mimo że nie może poznać jej istoty za pomocą dostępnych mu narzędzi poznawczych, rozumu. Tłumacz również szanuje inność, więcej — rozumie ją i bywa nią zafascynowany. Inaczej odbiorca. Jego stosunek do obcego tekstu zależy od decyzji tłumacza, poczynając od wyboru autora i utworu, a skończywszy na konkretnych decyzjach translatorskich. Zatem konfrontacyjność tkwi w świadomości tłumacza w postaci modelowego czytelnika przekładu i jego przewidywalnych oczekiwań odbiorczych. To on wie o granicach, barierach, obcości, walce, a nawet o wrogości, ze względu na faktyczne i wyobrażone usytuowanie kultur uczestniczących w przekładzie. I choć „nie przekłada się kultur, lecz teksty” (Edward Balcerzan), a „bariery kulturowe tkwią w gramatyce” (Elżbieta Tabakowska), to różne uwarunkowania języków i tekstów literackich stwarzają podstawowe trudności w transferze obcej literatury, a bariery kulturowe, objawiając się w gramatyce i leksyce, wynikają w znacznej mierze z różnych tradycji i systemów komunikacyjnych. *Barriere kulturowe w przekładzie artystycznym*, tytuł niniejszego,

trzeciego już tomu wydawnictwa ciągłego „Przekłady Literatur Słowiańskich”, należy rozumieć jako praktyki i nawyki kulturowe, mniej lub bardziej utrwalone w tekstach, które utrudniają reekspresję oryginału, a tym samym rozumienie obcości przez odbiorcę sekundarnego. Taka sytuacja powoduje pojawianie się problemów przekładowych i przekładoznawczych, podejmowanych w książce przez poszczególnych autorów.

Konfrontacyjnie rozumiany przekład koresponduje z jego różnie określaną ontologią, zawsze opartą na podwójności „tekstu związanego” (Stanisław Barańczak). W perspektywie teorii komunikacyjnej jest on literaturą z literatury (Edward Balcerzan), tekstem z tekstu (Anna Legeżyńska), w ujęciu kognitywistycznym — konceptualizacją z konceptualizacji, a przede wszystkim — ekwiwalencją doświadczenia (Elżbieta Tabakowska), w duchu hermeneutycznym — spotkaniem lub — jak twierdził Fryderyk Schleiermacher — „importem autora i eksportem czytelnika”.

Przekład jako wytwór zawiera ślady zmagania tłumacza w perspektywie jednostkowej i kulturowej, czyli ślady procesu komunikacyjnego, w wyniku którego powstaje nowy typ dyskursu, podobny do dyskursu literackiego kultury przyjmującej, lecz jednocześnie inny. Jego odbiór przez podobieństwo do literatury przyjmującej wymusza sytuacja komunikacyjna. Jeżeli obcy utwór nie będzie się niczym różnił od rodzimego, to w takim samym stopniu zostanie odrzucony, jak przekład niezrozumiały ze względu na zbyt śmiałe zachowanie inności. Granicą jest więc zrozumienie przez odbiorcę sekundarnego i współodczuwanie z czytelnikiem oryginału. Przekład, będąc zdarzeniem komunikacyjnym, stanowi zatem rodzaj dyskursu międzykulturowego. Zależy od międzykulturowych kompetencji komunikacyjnych tłumacza, a także kultury przyjmującej, czyli wiedzy na temat obcych kultur oraz stosunku do nich zbiorowości. Spotkanie tłumacza i kultur w przekładzie, którego wynikiem jest nowy tekst, nie jest oparte na równowadze. Odbywa się bowiem w strukturach języka kultury przyjmującej. Jego użycie zostało uzależnione od celu, jaki stanowi konceptualizacja z konceptualizacji, podczas gdy w każdym języku inaczej jest kategoryzowane i konceptualizowane doświadczenie; wypowiedź ma charakter jednostkowy; spotykające się kultury dysponują różnymi stylami komunikacyjnymi w ramach rozmaitych dyskursów (np. w dyskursie potocznym, literackim, naukowym czy politycznym) i wytworzonych przez nie wzorców zachowań językowych; różnią się również ich systemy wartości.

Skoro jednak przekład stanowi rodzaj dyskursu międzykulturowego, to mimo wskazanych barier porozumienie języków i kultur umożliwia doświadczenie. Z perspektywy doświadczenia jednostkowego i kulturowego tłumacz rozumie tekst i zakłada granice rozumienia przez czytelnika sekundarnego. Użycie języka w przekładzie artystycznym uzależnione jest od norm systemowych i ich zastosowań, od tekstu wyjściowego, od jego znaczeń kontekstowych oraz od tradycji literackiej. Uzyskanie równoznaczności przekładu

w stosunku do oryginału (Paul Ricœur) jest możliwe z uwagi na istniejące pole tolerancji w obu zakresach, które zależy od: modelu kultury przyjmującej, spotykających się systemów wartości, stylu komunikacji oraz doświadczeń z obcą kulturą. Kultury słowiańskie mają różne i bogate historycznie doświadczenia z obcymi kulturami, mimo bliskości języków. Dlatego rozprawy na temat barier kulturowych w przekładzie artystycznym zostały uporządkowane nie ze względu na spotykające się pary literatur, kultur i języków (jak w poprzednich tomach), lecz na podstawie szczególnie wyeksponowanych przez autorów problemów translatologicznych, związanych z istnieniem i pokonywaniem pozatekstowych trudności przekładowych. Odpowiada temu podział tomu na cztery części.

W części zatytułowanej *Model kultury i jego uwarunkowania* znalazły się prace dotyczące przekładu synchronicznego w ramach modelu wielokulturowego i transkulturowego oraz określających go kontekstów historycznego i politycznego. W rozprawach zamieszczonych w części drugiej, pt. *Dyskurs aksjologiczny i estetyczny*, autorzy zwracają uwagę na ograniczenia przekładu przez odmienność dyskursu aksjologicznego i inne funkcjonowanie takich kategorii estetycznych, jak komizm i groteska, co utrudnia dialog międzykulturowy. Część trzecia tomu zatytułowana *Bariery — sąsiedztwa — przejścia* obejmuje problematykę nieprzekraczalności granic kultury przyjmującej ze względu na wysoki stopień nacechowania kulturowego określonych elementów oryginału (języka i świata przedstawionego), wartości kulturowych i funkcji sacrum, honoryfikatywności, ograniczonej znajomości kultury oryginału, wynikającej z pozornej bliskości języków i kultur, sąsiedztwa „kapsuł kulturowych”, jakimi są frazeologizmy, oraz udanych prób przewyciężenia ograniczeń. Część ostatnia — *Dialog i ramy interpretacyjne przekładu* — koresponduje z częścią pierwszą z uwagi na podkreślaną w niej dialogowość w przekładzie, będącym zawsze „głośną repliką dialogu” z oryginałem oraz dialogiem z innymi przekładami literatury obcej w kulturze przyjmującej, czyli z kulturą trzecią. Płaszczyzną dialogu bywa ekwiwalencja doświadczenia lub przesunięcie czasowe w odbiorze treści oryginału, czego przykładem jest przekład diachroniczny. Innego rodzaju trudności niż przekład synchroniczny tekstów należących do kultur hybrydycznych, przedstawionych w części pierwszej, stwarza przekład diachroniczny ze względu na odmienną czasoprzestrzeń odbioru.

Każdy przekład podejmuje próbę przekraczania granic własnej kultury, literatury i języka w celu uzyskania maksymalnego zbliżenia do oryginału, zachowując jednocześnie jedność komunikacyjną między tekstem a czytelnikiem sekundarnym na poziomie stylu komunikacji kulturowej, wartości aksjologicznych i estetycznych, funkcji dyskursu aksjologicznego, wiedzy na temat innej kultury. Autorzy poszczególnych rozpraw postrzegają te zjawiska jako bardziej kompleksowe niż ambiwalentne, widząc istotę przekładu w dynamicznej strukturze przekładu, który wchodzi w dwukierunkową interakcję: z oryginałem oraz

z językiem, literaturą, kulturą wraz z jej systemem wartości i całym kontekstem społeczno-politycznym kultury przyjmującej.

Wynikiem interakcyjnej wymiany między oryginałem a czasoprzestrzenią przekładu są straty i zyski po stronie oryginału, na co często zwracają uwagę autorzy rozpraw, a co może wywoływać żal tłumacza po stracie. Tłumacz przyjmuje wówczas rolę melancholijnego podmiotu.

Bożena Tokarz

Indeks autorów

- A**
Abrahamowicz Danuta 193, 271
Adamczyk-Garbowska Monika 150, 156—160,
162, 163
Andrić Ivo 47
Anusiewicz Janusz 139, 142
- B**
Bachtin Michaił 16, 17, 236
Bajazetov Vučen Aleksandra 103
Bajerowa Irena 145
Balbus Stanisław 16, 236
Balcerzan Edward 7, 8, 98, 150, 193, 196, 201,
243
Baluch Alicja 113, 149, 160
Baluch Jacek 113, 149, 160
Bańko Mirosław 136
Baran Katarzyna 200, 214
Barańczak Stanisław 8, 116
Bariakova Zuzana 167
Barth John 235, 239
Barthelme Donald 239
Barthes Roland 235
Bartmiński Jerzy 99, 139, 142, 145, 202—
204
Bartoszyński Kazimierz 244, 247
Basaj Mieczysław 191, 203, 205, 206, 211
Baudrillard Jean 247
Beavoir Simone de 75
Benedict Ruth 184
Berberow Michaił 220, 223, 224
- Bergson Henri 107
Berkeley George 247
Berman Antoine 178
Bielik-Robson Agata 263
Blatnik Andrej 246
Błoński Jan 127, 130, 164, 169, 172, 244, 247
Bobek Władysław 187
Bodziany Marek 186
Bojetu Berta 246
Bolecki Włodzimierz 120, 129, 164, 172, 179
—181
Borges Jorge Luis 235, 239
Borowiecka Ewa 99
Bořilová Martina 39
Bożyłow Bożydar 220
Bratanić Maja 137
Brešan Ivo 77, 80, 82—84, 91, 93, 94
Broch Hermann 167
Brodzka Alina 120
Bryl Alina 28
Bryll Ernest 190
Bryś Marta 85
Brzozowski Jerzy 13
Buczek Marta 164, 183, 187—188, 263
Buffa Ferdinand 193, 194
Bukovčan Ivan 192
Bukowski Piotr 178
Burian Václav 33
Burzyńska Anna 17, 237

- Calvino Italo** 168
Cała Alina 23
Camus Albert 247
Cataluccio Francesco M. 167
Celińska Stanisława 87
Chaciński Bartek 28
Chojnacka Kinga 47
Chojnowski Zbigniew 219
Chwin Stefan 245
Cieślíkowa Aleksandra 191
Cioran Emil 256
Coover Robert 239
Crawford Mary E. 140
Czapik-Lityńska Barbara 263
- Ćosić Bora** 75
- Čar Aleš** 246
Čolović Ivan 101, 102
Čop Matija 64, 73
Čučnik Primož 15
- Damborský Jirí** 110
Damjanović Marijan 135
Danglár Jozef 188
Dante Alighieri 180
Davis Norman 47
Dąbek-Wirgowa Teresa 220, 225
Dąbrowska Anna 135, 141, 142, 146
Debeljak Tine 65
Deleuze Gilles 235
Derrida Jacques 100, 247
Dębek Jan 81
Dębska Karolina 16
Dijk Teuna A. Van 104, 245
Dimitrowa Błaga 220, 230—232
Dimow Iwan 220
Dinekow Petyr 220
Dłuski Stanisław 219
Dobrzyńska Teresa 204
Dobrzyński Walenty 154
Dunin-Źasowicz Paweł 32, 41
Duszak Anna 105
Dvořák Libor 34
- Đurišin Dionýz** 196
- Eco Umberto** 124, 240, 249
Evans Vyvyan 49
- Even-Zohar Itamar** 108
Exner Milan 109
- Fast Piotr** 13, 28, 100, 108, 121, 135, 142, 162, 166, 190, 193, 197, 260
Fik Marta 82
Filipowicz-Rudek Maria 13, 15, 17, 191
Findra Ján 195
Foucault Michel 235
Frančič Franjo 15
Freud Sigmund 256, 259
Fromm Erich 22
- Gabe Dora** 219 - 233
Gaertner Katarzyna 189
Gajewska Agnieszka 221
Gajos Janusz 83
Gambier Yves 139
Garcarz Michał 135
Gawlak Monika 13, 30—31
Genette Gerard 77
Georgiewa Desislawa 225, 226
Gierek Edward 75
Ginter Anna 206
Glaser Barney 100
Głogowski Krzysztof 82
Głowacki Paweł 86
Głowiński Michał 120, 121, 123, 125—129
Goethe Johann Wolfgang 64
Goliński Zbigniew 125
Gombala Edvard 195
Gombrowicz Witold 119, 122—129, 132, 164, 165, 167—171, 173, 177, 179, 181, 183, 234, 235, 237, 239—241, 243, 245, 246, 249—251
Goszczyński Seweryn 189
Grabiński Tomasz 187—189
Gradišnik Branko 239
Gralewicz-Wolny Iwona 222
Graupmann Jürgen 135, 136
Grochowski Maciej 139—141, 245, 245
Grosbart Zygmunt 184, 190
Grottger Artur 41
Grybosiowa Antonina 136, 137, 146
- Hall Edward** 185
Handke Kwiryna 140
Hašek Jaroslav 110
Heidegger Martin 236, 248, 252, 253

- Hejwowski Krzysztof 19, 30, 173
Herder Johann Gottfried von 45
Herling-Grudziński Gustaw 80
Heydel Magda 178
Hieng Andrej 241
Hierowski Zdzisław 188, 190
Hladnik Miran 243
Hofstede Geert 185
Horváth Ivan 167
Hubáček Čeněk 33
Husserl Edmund 236
Huszcza Romuald 151, 163
Huzarska Magda 85, 86
Hviezdoslav-Országh Pavol 193
Hvorecký Michal 190, 191
Hykisch Anton 192
- I**lg Jerzy 167
Irigaray Luce 220, 221
- J**akob Jure 15
Janaszek-Ivaničková Halina 110, 193
Jančar Drago 15
Janerka Lech 41
Janiec-Nyitrai Agnieszka 167
Janikowski Przemysław 13, 17, 121, 166, 197
Janion Maria 254
Janisławska-Mazurkiewicz Elżbieta 83
Jankowska Barbara Teresa 113
Jarecka Dorota 33
Jarosiński Zbigniew 125
Jasielski Józef 80
Jasińska-Wojtkowska Maria 244
Jarzębski Jerzy 125, 164, 167, 169—171,
245—247
Jaworow Pejo 227
Jaworski Stanisław 244
Jelavich Barbara 46
Jennings Lee Byron 122, 125
Jež Nikolaj 63—65, 72—73
Joyce James 241
Jung Carl Gustav 238
Jurczak-Trojan Zofia 193
Juvan Marko 239
- K**afka Franz 167
Kalinčiak Ján 187
Kamieńska Anna 219—225, 227, 229, 231—
233
Kania Kazimierz 80
Kardyni-Pelikánová Krystyna 113
Kasprowicz Jan 189
Káša Peter 192, 193
Kępiński Tadeusz 121—123, 125, 126, 169, 170
Klein Melanie 259, 263
Kleszczowa Krystyna 103
Kloch Zbigniew 139
Kłosiński Krzysztof 125
Kłoskowska Antonina 108
Kochanowski Jan 146, 213
Kociemba-Żulicka Justyna 142
Kokelj Nina 246
Kołakowski Leszek 18
Kołodziej Marian 87
Kołodziejek Ewa 26
Konieczna-Twardzikowa Jadwiga 15, 17
Kopaliński Władysław 135, 145
Kos Janko 64, 65
Kovacheva Adriana 219, 232—233
Kowalikowa Jadwiga 146
Kozielecki Józef 49, 60
Krański Zygmunt 180, 225
Kristeva Julia 254, 257, 259
Kroh Antoni 109—111, 189
Krouťvor Josef 113
Królikowska Elżbieta 78, 83
Krysztosiak Maria 126
Krzyżagórski Klemens 80
Kubelakova Martina 167
Kubicki Roman 46, 238
Kuczyk Danuta 88
Kühl Olaf 124, 127, 128
Kundera Milan 167, 235, 237
Kuster Helena 205
Kutz Kazimierz 87, 88
- L**acan Jacques 257
Lainšček Feri 246
Lakičević Ognjen 76
Lakoff George 99
Lefevre André 77
Legeżyńska Anna 8, 97, 98, 203
Lenin Włodzimierz 78
Leszczyński Zenon 135, 145
Lévinas Emmanuel 172
Lewicki Roman 19, 20, 23, 48, 98, 131, 165, 213
Lewis Clive S. 256
Ligęza Wojciech 201
Lipińska Olga 76, 78, 83
Lipiński Krzysztof 146, 151, 155, 157, 161

Lipski Jan Józef 219
 Lipuš Florjan 241
 Lyotard Jean-François 237

Łomnicki Tadeusz 92
 Łoziński Mikołaj 33
 Łubieński Tomasz 67

Majdzik Katarzyna 252, 266
 Majkiewicz Anna 13, 136, 242
 Malić Zdravko 235
 Maliszewski Julian 141, 142
 Małczak Leszek 75, 94
 Mandelsztam Nadieżda 80
 Mann Thomas 167
 Markiewicz Henryk 18
 Markowski Michał Paweł 17, 164, 171, 181,
 257, 262, 264, 265
 Marks Karol 78
 Márquez Gabriel Garcia 23
 Masłoń Krzysztof 116
 Masłowska Dorota 17, 32—34, 36, 40, 41
 Mazurkiewicz Filip 83, 122, 123, 126
 Mazzini Miha 246
 Medyńska Wanda 220
 Michalski Kazimierz 248
 Michałowska Teresa 125
 Mickiewicz Adam 63—65, 67, 69, 73, 180
 Miklaszewski Krzysztof 85
 Mikułowski-Pomorski Jerzy 185
 Milne Aleksander Alan 149
 Misiorny Michał 82, 87
 Mocarcka Zofia 221, 222
 Molè Vojeslav 65, 158
 Mozejko Edward 100
 Mroczek Izabela 32, 43—44
 Murray Henry Alexander 98
 Musil Robert 167

Nawrocki Witold 110, 187
 Nikolchina Miglena 221, 224, 226
 Nosal Iwona 28
 Nowacki Dariusz 254
 Nowakowska-Kempna Iwona 191
 Nowik Krystyna 192
 Nycz Ryszard 241, 246
 Nyczek Tadeusz 33

Obara Tomasz 85
 Olechnicki Krzysztof 18

Ong Walter 260
 Orišek Patrik 165
 Osadnik Waclaw M. 13, 28, 108
 Osmólska Marzena 119, 131—132
 Ostromęccka-Frączak Bożena 25, 123, 126,
 129, 208

Pajdzińska Anna 200—203, 207, 209
 Paleczny Tadeusz 18, 22, 29
 Pałłasz Edward 87
 Papierz Maria 191—193
 Paprocka Aleksandra 88
 Pasek Jan Chryzostom 241
 Paszek Jerzy 122—123, 126
 Pavičić Mladen 236
 Peciar Štefan 176
 Peirce Charles Sanders 241
 Pelc Jan 33
 Penew Bojan 224—226
 Pepelnik Ana 15
 Perek Marzena 191
 Pępiak Ewelina 252
 Pilch Jerzy 32, 33
 Pisarkowa Krystyna 201
 Pisarska Alicja 28
 Plintovič Ivan 195
 Platonow Andriej 60
 Podlogar Gregor 15
 Popovič Antón 107, 197
 Poulet Georges 265
 Pretnar Tone 25, 123, 126, 129, 208
 Proust Marcel 241
 Przerwa-Tetmajer Kazimierz 189
 Pszczołowska Lucylla 66
 Puzynina Jadwiga 99
 Pycia Paulina 135, 147—148
 Pynchon Thomas 239
 Pytlos Barbara 149

Rabelais François 236
 Radziwon Marek 33
 Rafałowski Tadeusz 83
 Rajewska Ewa 150
 Rancière Jacques 91
 Reiss Katharina 196
 Rejakowa Bożena 194, 202, 203, 205, 211
 Reymont Władysław 240, 250
 Ricoeur Paul 9, 99, 104, 243, 247
 Rosner Katarzyna 265
 Roux Dominique de 235

- Rudan Vedrana 137, 146—148
 Rupel Dimitrij 241
 Rusinek Wojciech 262, 263
- S**
 Sanavio Piero 170
 Sapir Edward 238
 Sartre Jean-Paul 236
 Sawicka Grażyna 136
 Sawicki Stefan 97, 244
 Schafer Roy 264
 Schulz Bruno 234, 235
 Selenić Slobodan 75
 Selimović Meša 47, 49, 51—53, 55—59, 61, 62
 Shakespeare William 77, 87
 Sienkiewicz Henryk 240, 248, 250
 Sieradzka-Baziur Bożena 144
 Sierny Tadeusz 187
 Simeonova-Konach Galia 226
 Sinko Grzegorz 75, 77, 80, 87
 Skarga Barbara 237
 Skarzyński January 64
 Skoczylas Władysław 189
 Skorupka Stanisław 194
 Skoumalová Zdena 191
 Skubalanka Teresa 72, 207, 209
 Skubic Andrej 27
 Sładković Andrej 192
 Slodnjak Anton 64, 65
 Sławek Tadeusz 253, 254
 Sławiński Janusz 195, 219, 244
 Słowacki Juliusz 64, 65, 225
 Słucki Arnold 219
 Smiešková Elena 194
 Smole Vera 27
 Smolińska Teresa 186
 Snell-Hornby Mary 229
 Snoj Marko 15
 Sobol Elżbieta 54
 Sojda Sylwia 149, 163
 Sołżenicyn Aleksander 80
 Sovre Anton 246
 Speina Jerzy 119, 121
 Spence Donald P. 264
 Spyрка Lucyna 184, 198
 Stachura Edward 234
 Stala Marian 201
 Stalmach Paweł 187
 Stanios Iwona 45, 61
 Stanisławska Justyna 113
 Stawnicka Jadwiga 202
- Stern Anatol 220
 Straková Vlasta 191
 Strauss Anselm 100
 Stred'anský Juraj 187
 Strsoglavac Đurđa 27
 Suwara Bogumiła 168
 Svetokriški Janez (właśc. Tobi Lionell) 243
 Svitek Brina 246
 Sycz Jan 78
 Szczecińska Ewa 88
 Szczygieł Mariusz 113, 116
 Szpociński Andrzej 185, 186
 Sztoplujewa Sława 226
 Sztompka Piotr 27
 Szwed Robert 18, 23
 Szymborska Wisława 201, 203—215
 Szymutko Stefan 253, 254, 262, 264
 Szyszkowa Magdalena 221
- Ś**
 Śpiewak Jan 224
 Świda Hanna 98
 Świeściak Alina 260
 Świetlicki Marcin 32
- Š**
 Šikula Vincent 188, 192
 Škrjanec Tone 15
 Šlerka Josef 33, 34
 Štefan Rozka 63—66, 69, 73, 203, 204, 208, 210—212, 240
- T**
 Tabakowska Elżbieta 7, 8, 20, 30, 108, 128, 131, 171, 172, 210, 213, 214
 Talmy Leonard 238
 Tannen Deborah 102, 140
 Taragel Dušan 188
 Tatarka Dominik 192, 194
 Taylor Charles 18
 Tendriakow Władimir 80
 Thompson Ewa 123, 129
 Tkaczewski Dariusz 141
 Tkaczuk Waclaw 83
 Tokarczuk Olga 252, 254—257, 259—261, 263—266
 Tokarz Bożena 10, 13, 14, 16, 17, 45, 107, 108, 121—123, 125, 127, 130, 131, 162, 166, 169, 171, 172, 175, 177, 181, 192, 197, 202, 213, 234, 250, 260
 Tomasziewicz Teresa 28, 138, 139
 Tomšič Marjan 246
 Topol Jachym 33

Toporišič Jože 130
Torop Peter 243
Toury Gideon 197
Trifonow Jurij 80
Trompenaars Alfons 185
Tuwim Irena 150, 151, 155—163
Tyrpa Anna 135, 136

U
Uńiłowski Krzysztof 253, 262

V
Vermeer Hans J. 196
Vidović Bolt Ivana 254
Vilikovský Pavel 189
Virk Jani 246
Virk Tomo 239
Vítová Németh Lenka 107, 117—118
Vodopivec Peter 240
Vojnović Goran 13—16, 24, 27, 30—31

W
Waczków Józef 110
Warchał Mateusz 97, 106
Welsch Wolfgang 45, 46, 238
Węgrzyniakowa Anna 201
Whorf Benjamin Lee 238
Wiatr Aneta 202
Wierzbicka Anna 20, 144

Wierzyński Kazimierz 65
Wilczek Piotr 20
Witkowski Andrzej 81
Witkowski Michał 17, 33, 81
Wodak Ruth 104
Wołek Katarzyna 14, 15
Wyrozemska Maria 83
Wysłouch Seweryn 98

Y
Yaguello Marina 140

Z
Załęcki Paweł 18
Zarębianka Zofia 219, 221
Zawistowski Władysław 83
Ziomek Jerzy 127
Zorko Urban 16
Zupan Vladimir 241

Ż
Żekow Stanisław 224
Żemła Katarzyna 100
Żuławski Xawery 33
Żurawski Sławomir 55
Żygadło-Czopnik Dorota 190

Ž
Žabot Vlado 15, 246
Žižek Slavoj 253, 256, 257

Opracowała *Marlena Gruda*

Indeks tłumaczy

Adamczyk-Garbowska Monika 150, 156—
160, 162, 163

Aleksandrowicz Jerzy W. 257

Araszkiewicz Agata 220, 221

Babko Marcin 190

Banasiak Bogdan 100

Berberow Michail 220, 223, 224

Bielas Katarzyna 170

Bińczyk Marek 235

Blatnik Andrej 246

Bratož Igor 239

Buchta Magdalena 49

Burić Ahmed 14

Cataluccio Francesco M. 170

Chelstowski Bogdan 247

Chmel Karol 165

Cierpisz Małgorzata 49

Czycibor-Piotrowski Andrzej 192

Čilić Đurđica 254, 258

Daňciak Stanislav 150, 154, 156—160, 163

Debeljak Aleš 239

Debeljak Tine 65

Dimitrowa Błaga 220, 230—232

Duraj-Nowosielska Izabela 144

Dutkiewicz Mieczysław 135

Gabe Dora 219—231, 233

Gawlak Monika 72

Gicala Agnieszka 49

Giurova Swetła 230, 231

Glonar Jože 240

Gontarz Kamil 15

Goreń Andrzej 236

Goreń Anna 236

Grabiński Tomasz 187—189

Gregorová Barbora (Bára) 43, 44

Grochowski Grzegorz 45, 245

Gruda Marlena 15

Horváth Ivan 167

Hrehorowicz Uta 178

Hulka-Laskowski Paweł 111

Japola Józef 260

Jereb Andrzej 239

Jež Karmen 234

Jež Nikolaj 203—204, 210, 234, 236, 243,
246, 248

Kalita Halina 51

Kamieńska Anna 6, 219—225, 227, 229,
231—233

Kaszyński Stanisław 89

Kowalska Małgorzata 237, 247

Kovič Nina 239

Križaj Majda 234
 Kroh Antoni 109—111, 189
 Kunda Bogusław Sławomir 192

Lalić-Krowicka Olga 15
 Lampert Igor 234

Łukaszewicz Tomasz 14, 30, 31

Markowski Michał Paweł 17, 164, 171, 181,
 257, 262, 264, 265
 Maruśiak Jozef 167, 172, 175, 177, 178, 183
 Matuszewski Krzysztof 100
 Migasiński Andrzej 237
 Miklavž (pseud. Podravski) Peter 240
 Močko Krystyna 192
 Modzelewska Natalia 17
 Molè Vojeslav 65, 158

Niewrzęda Krzysztof 124
 Niklas Urszula 140

Olszewski Maciej 15
 Ostromecka-Frączak Bożena 25, 123, 126,
 129, 208

Pantaleew Dimityr 220
 Pavičić Mladen 236
 Peti-Stantić Anita 14
 Petrilak Vladimir 114
 Petryńska Magdalena 101
 Pieniążek Paweł 100
 Podhorodecka Joanna 49
 Pogačnik Jagna 14
 Pokojska Agnieszka 128
 Polak Jędrzej 46
 Pollak Seweryn 221

Pomorska Joanna 15
 Pretnar Tone 25, 123, 126, 129, 208
 Příbusová Margita 150, 154, 156—160, 163
 Prokopiuk Jerzy 22, 184

Ristović Ana 14
 Rosner Katarzyna 265
 Rothebühler Daniel 14

Salawa Krzysztof 46
 Salwa Piotr 124, 180, 240
 Sierszulska Anna 123
 Swoboda Tomasz 243
 Szproch Katarzyna 15
 Sztiplijewa Sława 226
 Szuster Marcin 253

Šalamun-Biedrzycka Katarina 122, 124—
 130, 132, 234, 236, 240—241
 Štefan Rozka 63—66, 69, 73, 203—204, 208,
 210—212, 240

Tarnogórska Maria 124
 Tomaszkiwicz Teresa 28, 138, 139
 Tuwim Irena 150, 151, 155—163

Ułaszek Stanisław 243
 Unuk Jana 203, 204, 207, 209—211, 234, 236
 Urbankowski Bohdan 189

Waczków Józef 189
 Wiedemann Adam 15
 Winiarska Justyna 49

Zebel Igor 239
 Zych Jan 220, 224

Noty o Autorach

Baran Katarzyna, ur. 3.12.1987 w Bytomiu, debiut naukowy.

Buczek Marta, ur. 19.01.1971 r. w Zawierciu, dr, adiunkt w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Literaturoznawca, słowacystka, zajmuje się historią literatury słowackiej, teorią literatury i teorią przekładu. Jest autorką książki pt. *O polskich przekładach prozy Vincenta Šikuli* (2010) oraz współautorką tłumaczenia słowackiej sztuki dramatycznej Juliusa Meinhoma pt. *Neplač Anna — Nie płacz Anno*, wystawionej w Opolskim Teatrze Lalki i Aktora im. A. Smolki (2011). Inne najważniejsze publikacje: *Z dziejów podmiotu i podmiotowości w literaturach słowiańskich XX wieku* (2005, współredakcja B. Czapik-Lityńska); *Słowacki realizm magiczny w polskim przekładzie* (2009, artykuł w tomie zbiorowym); *Przekłady literatury słowackiej na język polski po roku 1989* (2009, artykuł w tomie zbiorowym); *Podmiot w prozie pokolenia „Młodej tvorby”* (2005, artykuł w tomie zbiorowym); *Świat przedstawiony prozy Vincenta Šikuli w przekładzie Danuty Abrahamowicz* (2005, artykuł w tomie zbiorowym); „*Dziennik Bridget Jones*” *Helen Fielding w przekładzie polskim i słowackim* (2005, artykuł w tomie zbiorowym); *Podstawy filozoficznej wizji człowieka i świata w twórczości Vincenta Šikuli* (2002, artykuł w tomie zbiorowym) i inne.

Gawlak Monika, ur. 1976 r., dr, adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury i Translacji w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Badaczka literatur południowosłowiańskich. Jej zainteresowania naukowe skupiają się w szczególności wokół: współczesnej literatury słoweńskiej, problematyki przekładu literackiego, teorii literatury (m.in.: bada-

nia kulturowe, feminizm, *gender i queer*) oraz glottodydaktyki. Jest autorką m.in. artykułów: *Ruchome granice przestrzenne w poezji Gregora Strnišy* (2005); *Ślady przodków w poezji Gregora Strnišy* (2007); *Poszukiwanie tożsamości jednostki w dialogu międzykulturowym — o prozie Polony Glavan* (2009); *Poezja Gregora Strnišy w przekładzie Katariny Šalamun-Biedrzyckiej* (2009).

Jež Nikolaj, ur. 1948 r. w Zabukovicy (Słowenia), doc., wykładowca literatury polskiej w Instytucie Sławistyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Lublanie, kierownik Katedry Polonistyki, tłumacz literatury polskiej. Zajmuje się badaniem stosunków zachodzących między literaturą słoweńską i polską w XIX i XX w. (*Čopovi galicijski dopisniki*, wspólnie z R. Štefan, 1989; *Razvojna dinamika slovensko-poljskih literarnih stikov*, 1995; *Poljska poezija 1939—1945*, 1992; *Obraz w dyskursie autorskim: ze strategii narracji Vladimira Bartola*, 2002). Tłumaczy prozę i poezję modernistyczną (S.I. Witkiewicz, *Slovo od jeseni*, 1994; A. Zagajewski, *Mistika za začetnike*, 1997; W. Gombrowicz, *Trans-Atlantik*, 1998; *Kosmos*, 2006; R. Kapuściński, *Potovanja s Herodotom*, 2009 itd.). W 2008 r. został uhonorowany Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP.

Kovacheva Adriana, ur. 8.10.1982 r. w Cherven bryag, Bułgaria, mgr, doktorantka Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; ważniejsze publikacje: *Obraz literatury bułgarskiej w Polsce po 1989 roku* (2010, artykuł w tomie zbiorowym); *Odnalezione w przekładzie* (artykuł w tomie zbiorowym); *Полски прочити на съвременната българска литература* (2009, artykuł w tomie zbiorowym).

Majdzik Katarzyna, ur. 1984 r. w Sosnowcu, mgr, doktorantka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W dotychczas opublikowanych artykułach podejmowała problematykę przekładu literackiego w ramach języka polskiego i chorwackiego. Zajmuje się przekładem głównie w ujęciu teoretycznym, szczególnie zaś interesuje się problematyką intertekstualności i podmiotowości w przekładzie.

Malczak Leszek, ur. w 1971 r. w Lublińcu, adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury i Translacji IFS UŚ; badacz literatur południowosłowiańskich, zajmuje się przede wszystkim literaturą i kulturą chorwacką, jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół: fenomenu regionalizmu, polsko-chorwackich kontaktów kulturalnych, komparatystyki literackiej i kulturowej oraz historii, teorii i praktyki przekładu. Opublikował między innymi monografię pt. *Wiatr w literaturze chorwackiej. O figurze literackiej wiatru w XIX- i XX-wiecznym piśmiennictwie chorwackim strefy śródziemnomorskiej* (2004); jest współredaktorem wyboru współczesnego dramatu serbskiego *Serbska ruletka* (2011) i wyboru współczesnego dramatu chorwackiego *Kroatywni* (2012).

- Mroczek Izabela**, ur. 18.12.1972 r. w Sosnowcu, dr, adiunkt w Zakładzie Literatur Słowiańskich Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Główne zainteresowania: współczesna czeska literatura, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości pokolenia wojennego oraz zjawisk charakteryzujących literaturę czeską po 1989 r.
- Németh Vítová Lenka**, ur. w 1973 r. w Ostrawie (Czechy), dr, adiunkt w Pracowni Komparatystyki Literackiej Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się czeską, polską i słowacką translatologią, teorią przekładu literackiego, recepcją czeskiej literatury w Polsce i polskiej literatury w Czechach, literaturą regionu Europy Środkowej. Publikacje: *Historia literatury a współczesne literaturoznawstwo czeskie* (2010, artykuł); *Středoevropská literární inspirace Hrabalem (Esterházy, Huelle, Czibor-Piotrowski, Bielaszewski, Szamburski)* (Praha 2011, artykuł w pracy zbiorowej); *Stylizacja na potoczność w przekładzie literatury czeskiej na język polski* (2011, artykuł w pracy zbiorowej).
- Osmólska Marzena**, ur. 19.11.1986 r. w Katowicach, debiut naukowy.
- Pycia Paulina**, ur. 21.07.1979 r. w Sosnowcu, dr, pracuje jako adiunkt w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego, językoznawca, kroatystka. Jest autorką artykułów z zakresu językoznawstwa porównawczego, obejmujących zagadnienia socjolingwistyczne, pragmatyczne i analizę dyskursu.
- Sojda Sylwia**, ur. 29.11.1980 r. w Busku-Zdroju, dr, pracuje jako adiunkt w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego, językoznawca, słowacystka. Jest autorką artykułów z zakresu językoznawstwa porównawczego polsko-słowackiego, obejmujących zagadnienia leksykologii oraz dydaktyki języka polskiego i słowackiego jako obcego.
- Spyrka Lucyna**, ur. 20.06.1963 r., dr, starszy wykładowca w Zakładzie Teorii Literatury i Translacji w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jej zainteresowania naukowe skupiają się na problematyce komunikacji międzykulturowej, przekładzie i recepcji literatury słowackiej w Polsce oraz literatury polskiej w Słowacji; zajmuje się również tłumaczeniem literatury pięknej i tekstów naukowych. Najważniejsze publikacje: *Radošinské naivné divadlo. Między konwencją a kontestacją* (2004); *III Spotkanie Słowacystów Polskich. X lat Republiki Słowackiej w perspektywie polskich słowacystów* (2005, redaktor), liczne artykuły w tomach zbiorowych i periodykach polskich oraz słowackich. Przekłady: J.Ch. Korec: *Po barbarzyńskiej nocy* (1994), tłumaczenia utworów E. Farkašovej, V. Klimáčka, J. Litváka, P. Pišťanka, I. Otčenáša, V. Zamarovskiego.
- Stanios Iwona**, ur. 1984 r. w Chorzowie (woj. śląskie), mgr, doktorantka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz słuchaczka

Nauczycielskiego Kolegium Języka Angielskiego w Sosnowcu; jej zainteresowania skupiają się wokół językoznawstwa kognitywnego, psycholingwistyki, antropologii kulturowej oraz kulturowej teorii literatury. Przez pewien czas mieszkała i uczyła się języka angielskiego w Irlandii. Jeden semestr studiów spędziła na Uniwersytecie w Belgradzie, gdzie intensywnie studiowała język serbski.

Tokarz Bożena, ur. 1946 r. w Łodzi; prof. zw. w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego, kierownik Zakładu Teorii Literatury i Translacji; badaczka dwudziestowiecznej literatury polskiej i słoweńskiej; zajmuje się teorią literatury, komparatystyką, teorią przekładu, poetyką historyczną. Autorka m.in. następujących książek: *Teoria literatury. Metodologia badań literackich* (1980, współautor S. Zabierowski); *Mit literacki. Od mitu rzeczywistości do zmiany substancji poetyckiej* (1983); *Poetyka Nowej Fali* (1990); *Wzorzec, podobieństwo, przypominanie (Ze studiów nad przekładem artystycznym)* (1998); *Między destrukcją a konstrukcją. O poezji Srečka Kosovela w kontekście konstruktywistycznym* (2004); *Spotkania. Czasoprzestrzeń przekładu artystycznego* (2010). Redaktor wydawnictwa ciągłego „Przekłady Literatur Słowiańskich”.

Warchał Mateusz, ur. w 1978 r. w Katowicach, adiunkt związany z Katedrą Pedagogiki i Psychologii Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Jego zainteresowania naukowe skupiają się na zagadnieniach interferencji językowych obecnych zarówno w procesach glottodydaktycznych, jak i translatorskich oraz analizy dyskursów aksjologicznych w ujęciu edukacyjnym.

Na okładce i stronach działowych wykorzystano *Grafikę komputerową* Bożeny Witkiewicz
Wydawnictwo dziękuje Instytutowi Sztuki na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego
za wyrażenie zgody na publikację grafiki

Redaktor **Barbara Todos-Burny**

Projektant okładki i stron działowych **Paulina Dubiel**

Redaktor techniczny **Barbara Arenhövel**

Korektor **Lidia Szumigala**

Skład i łamanie **Grażyna Szewczyk**

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISSN 1899-9417 (wersja drukowana)

ISSN 2353-9763 (wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 100 + 50 egz. Ark. druk. 17,5. Ark. wyd.
22,5. Papier offset. kl. III 90 g Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: TOTEM, M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

3

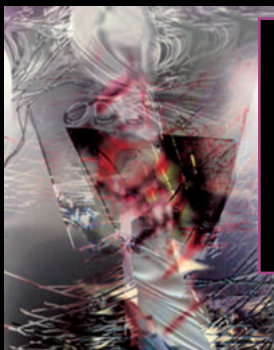

1

Przekłady Literatur Słowiańskich

Przekłady Literatur Słowiańskich

3
Część
1

Cena 28 zł (+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISSN 2353-9763